A SAPARD-programban elnyert támogatások eloszlása a Központi Statisztikai Régióban[1]

SZABÓ ÁRPÁD

Az Európai Unió legutóbbi bővítési hullámában, 2007-ben Bulgária és Románia is „kapun belül” kerültek, igaz, néhány nagyon kemény feltétel árán. E feltételek közül az egyik a mezőgazdasági támogatások kifizetési ügynökségeinek felállítása és működőképessé tétele, melyek nélkül országunk nagyon sok támogatástól eleshet.

Az Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány támogatásával lefolytatott kutatásommal azt vizsgáltam meg, hogyan hatottak országunkra az előcsatlakozási alapok, hogyan használták fel ezeket, mennyire is vagyunk felkészülve a strukturális alapok fogadására és felhasználására. Az itt olvasható munkában a kutatásnak a Központi Statisztikai Régióra, és különösen Székelyföldre vonatkozó részét mutatom be.

A kutatás célja

Kutatásunk szerves része egy több éve tartó, széleskörű regionális kutatássorozatnak, mely a határon túli magyarlakta területek gazdasági átalakulását vizsgálja. A munkacsoportok regionális felosztás alapján működtek. A csapatom[2] célja az volt, hogy feltárjuk és elemezzük Székelyföldnek a Romániában betöltött helyzetét és szerepét és azt, hogyan hatottak az EU előcsatlakozási alapjaiból megpályázott támogatások e tömbmagyarság által lakott régió fejlődésére.

A kutatási módszer

Dolgozatom a régióban szerzett információkon alapul: a régióról szóló statisztikai jelentéseket, újságcikkeket, tanulmányokat, az elkészült felméréseket és stratégiai fejlesztési programokat tanulmányoztam.

A módszerek közül fontos szerepet kapott a helyi konzultáció, interjúk készítése a helyi és megyei önkormányzatok EU-integrációval és az előcsatlakozási alapok felhasználásával foglalkozó részlegeinek képviselőivel, helyi tanácsadókkal és szakértőkkel, felsőoktatási oktatókkal, kutatókkal és természetesen támogatást elnyert sikeres pályázókkal, akik programok lebonyolításában vesznek részt.

[1] Készült az Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány támogatásával.

[2] Itt köszönöm meg a segítséget hallgatóimnak, Balázs Saroltának, Kovács Erikának, Szász Mária Tündének és Simon Ernőnek, akik Csíkszeredában a Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem Gazdasági és Humántudományok Karán segítettek a statisztikai adatok gyűjtésében és a táblázatok elkészítésében.

Interjúalanyaim közül sokan megkérdezték, hogy a hivatalos álláspontjukat mondják-e el, vagy a személyes nézőpontjukat[3]. Ezért dolgozatunkban nagyon sok szubjektív gondolat tűnik fel, melyek nem a szerzők véleményét tükrözik, hanem így látják az interjúalanyok a helyzetet.

A SAPARD mezőgazdasági és vidékfejlesztési program

Az Európai Unió segítséget nyújt a csatlakozás előtt álló tagjelölt országok számára annak érdekében, hogy megkönnyítse ezek csatlakozását az Unióhoz. A cél a nehézségek leküzdése mind az Unió jelenlegi tagállamai számára, mint a kelet-közép-európai országok esetében. A 2000–2006-os időszakra létrehozták azt az előcsatlakozási alapot, mely az ebben az időszakban tagjelölt országoknak kíván segítséget nyújtani abban, hogy a közösségi vívmányokat átvegyék és a gazdasági-társadalmi élet hiányosságait leküzdjék. Az alap összegeit az alábbi program keretében juttatják a különböző országoknak:

A SAPARD (Special Action for Pre-accession Measures for Agriculture and Rural Development – Speciális mezőgazdasági és vidékfejlesztési előcsatlakozási program). Ez a program az EU agrár- és vidékfejlesztési politikájának bizonyságául szolgál. Az Unió költségvetésében évente 530 millió eurót különítenek el e program számára, mely hozzájárul a fenntartható mezőgazdaság és vidékfejlesztés kialakításához. A források elosztása a tagjelölt országok között a következő kritériumok szerint történik: egy főre eső bruttó hazai termék, mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, mezőgazdaságilag hasznosított terület nagysága, területi sajátosságok. Románia részére a 2000–2006-os időszakban évente 150 millió eurót szántak, Magyarország részére pedig 38 milliót.

Az egy pályázó által megszerezhető összegek függenek a megvalósított tevékenységtől. Az összegek a következőképpen alakulnak: mezőgazdasági termékeket előállító gazdaságok esetén 30 000–2 000 000 euró, növénytermesztéssel foglalkozó farmokba eszközölt beruházások esetén a támogatás értéke 10 000–500 000 euró között, állattenyésztéssel foglalkozó farmok esetén 10 000–2 000 000 euró, alternatív jövedelemszerzést biztosító beruházások esetén 5000–500 000 euró.

Az 1999/1268-as tanácsi rendelet alapján a SAPARD által támogatott programok a következők:

– a tagjelölt országok mezőgazdaságának és vidéki területeinek fenntartható fejlesztése, azaz a vidéki népesség helyzetének stabilizációja, foglalkoztatásuk biztosítása;

[3] Sőt olyan is volt, aki megkérdezte, hogy az illető megyének a hivatalos fejlesztési stratégiáját bocsássa-e rendelkezésünkre, vagy a belső használatra alkalmas, előkészületben lévőt.

– a közösségi vívmányok elsajátítása, különösen a Közös Agrárpolitika és a regionális politika vonatkozásában (jogharmonizáció).

Mindemellett a programnak biztosítania kell a piaci hatékonyság javítását, a régi munkahelyek megtartását és újak létesítését, a minőségi, valamint élelmiszer-egészségügyi szabványok betartását, a környezetvédelmi előírások érvényesülését.

A SAPARD általános elvei

A program működése teljes egészében megegyezik az Európai Unió Strukturális Alapjainak működésével: A források elnyerése érdekében ki kell dolgozni a Bizottság által elfogadott mezőgazdasági és vidékfejlesztési tervet, mely összhangban kell legyen a Strukturális Alapok alapvető elveivel és a Közös Agrárpolitikával. Az uniós támogatások nyújtása a társfinanszírozáson alapul, vagyis a megvalósítandó projektek értékének csak egy részét fedezi. A projekteket három fázisban kell értékelni: előzetesen, közben és utólagosan. Emellett pedig gondoskodik a program végrehajtásának követéséről.

A SAPARD-program keretén belül a vidékfejlesztésre szánt összegekből biztosítják a mezőgazdaság, valamint a gazdálkodáshoz kötődő tevékenységek fejlesztését. A vidék fejlesztése úgy valósítható meg, ha az ország és a régiók programjaiban a vidéki településeket érintő legfontosabb programok (kis- és középvállalkozások támogatása, az infrastruktúra, az egészségügy, az oktatás fejlesztése) prioritást élveznek.

Minden érintett országnak el kellett készítenie egy 7 évre szóló (2000–2006) országos mezőgazdasági és vidékfejlesztési tervet, mely a következő főbb elemeket tartalmazta [Vincze, 2000]: a kezdeti helyzet leírását, bemutatva az egyenlőtlenségeket, lemaradásokat és a fejlesztési lehetőségeket; információt kell nyújtani az eddig kapott támogatásokról és ezek felhasználásáról; egy megvalósítható stratégia kidolgozása, a cél és a prioritások meghatározása; egy részletes pénzügyi tervet kell kidolgozni éves bontásban, ahol fel kell tüntetni minden nemzeti és közösségi, valamint privát pénzügyi forrást is, ideértve a nemzetközi pénzintézetek hozzájárulását is; a program kivitelezéséért felelős intézmények és szervezetek, valamint a kifizető ügynökség megnevezése; a végső kedvezményezettek meghatározása, akik természetes vagy jogi személyek; a program megvalósítását ellenőrző és értékelő folyamatokat, valamint a mennyiségi mutatószámok meghatározását. Minden kiadást megfelelő dokumentummal kell igazolni, és fontos, hogy ezekhez az EU Bizottság is hozzáférjen.

A SAPARD-program keretén belül a terv összeállításakor figyelembe kellett venni a következő dokumentumokat: a Társult Tagsági Egyezményt, az acquis communitaire átvéte-

lének nemzeti programját, a Közös Agrárpolitikát, a SAPARD-rendeletet. A kidolgozásért és a végrehajtásért a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium a felelős.

Ismerve a vidékfejlesztési terv főbb elemeit, a következőkben arra térünk ki, hogy melyek azok az intézkedések, melyeket a SAPARD-program keretén belül támogatni lehet [www.sapard.ro]:

1. mezőgazdasági vállalkozások beruházásának támogatása (eszközellátottság növelése, technológiai színvonal emelése, piaci hatékonyság fokozása, minőségi, higiéniai, környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés);

2. mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése;

3. az állat- és növényegészségügyi ellenőrzés szerkezetének és minőségének javítása;

4. a szakképzés támogatása (a vidéken tevékenykedők ismereteinek bővítése);

5. agrár-környezetvédelmet és tájfenntartást szolgáló mezőgazdasági termelési módszerek elterjesztése;

6. termelői csoportok felállítása, működtetése;

7. a tevékenységek diverzifikálása alternatív jövedelemszerzési lehetőségek biztosítása érdekében;

8. a vidék infrastruktúrájának fejlesztése és korszerűsítése (úthálózat fejlesztése, energiaellátás fejlesztése, informatikai csomópontok kialakítása a falusi és ritkán lakott térségekben);

9. a mezőgazdasági dolgozók átmeneti mentesítő szolgálatának és farmigazgatási szolgáltatások beindítása;

10. falvak megújítása és fejlesztése, valamint a vidéki hagyományok és a tárgyi értékek védelme és megőrzése;

11. talajjavítás és a földterület újraparcellázása;

12. a földnyilvántartás kialakítása és korszerűsítése;

13. a mezőgazdaság vízgazdálkodásának menedzselése;

14. az erdőtelepítés és a magántulajdonosok által birtokolt erdőgazdaságokba történő beruházások támogatása, az erdészeti termékek feldolgozása és értékesítése;

15. technikai segítségnyújtás: a támogatott intézkedésekhez kapcsolódó tanulmányok, tájékoztató kampányok, programkészítés, lebonyolítási és monitoring szolgáltatások, értékelés.

A tagjelölt országok adottságaik és szükségleteik annak függvényében választották ki, hogy melyik intézkedéshez igényelnek támogatást. Mindezen intézkedéseket bizonyos forrásokból kellett támogatni. Az uniós SAPARD-forrásokat elosztották a tagjelölt országok kö-

zött, figyelembe véve a következőket: az ország gazdasági fejlettségét (mérőszáma: vásárlóerő-paritáson számított GDP), a mezőgazdaságban foglalkoztatottak számát, a mezőgazdaságilag hasznosított terület nagyságát és a speciális területi sajátosságokat.

A SAPARD is társfinanszírozású program, ezért a tagjelölt országok kötelesek a nemzeti támogatási forrás előteremtésére az egész időszakot illetően. A támogatás 75%-a EU-s, 25%-a nemzeti forrásból származik, és ezzel a vissza nem térítendő támogatással egészül ki a hazai magánberuházások értéke.

Jövedelemtermelő beruházás támogatása esetén a közpénzráfordítás aránya legfőljebb az összes költség 50%-a lehet, azaz a közösségi hozzájárulás maximum 50%X75%=37,5%-os. Kivételes esetekben azonban, mint pl. a szaktanácsadás, információszolgáltatás, a közösségi hozzájárulás a SAPARD keretén belül elérheti a jogosult költségek 100%-át. A programok végrehajtásához szükséges pénzügyi hozzájárulásokat előlegként vagy pedig a teljesített kiadások fedezéseként kapják meg. Az Európai Unió Bizottsága a tagjelölt ország által kidolgozott terv alapján jóváhagyja a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Programot. A program finanszírozásának közösségi részét az EMOGA Garancia Részlegéből fizetik.

Románia SAPARD-terve: 2000–2006 [EB, 2006]

A SAPARD-tervben megfogalmazott prioritások

A Romániai Országos Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Terv legfontosabb célja az európai uniós taggá válás feltételeinek megteremtése. Az EU-s támogatások a közös agrárpolitika és vidékfejlesztési politika átvételét hivatott elősegíteni, hogy Románia a csatlakozásig megtegyen minden szükséges intézkedést. Figyelembe véve a román vidék és mezőgazdaság helyzetét, a SAPARD-terv stratégiája a következő prioritásokra épül, melyek összhangban vannak az Európai Unió vidékfejlesztési elveivel:

– a feldolgozott mezőgazdasági termékek versenyképességének növelése,
– a vidék és a mezőgazdaság infrastruktúrájának korszerűsítése,
– a vidéki gazdaság fejlesztése,
– az emberi erőforrások fejlesztése.

Az itt felsorolt prioritások elérése érdekében a SAPARD-terv meghatározza a megvalósítandó intézkedéseket:

– A piaci versenyképesség növelése, melyek a következők révén valósíthatók meg:

a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése, minőségellenőrzés a fogyasztóvédelem céljából;

– A vidék infrastruktúrájának fejlesztése a következők révén: közlekedési, környezeti, egészségügyi infrastruktúra fejlesztése, földtulajdon értékének növelése, falufejlesztés, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme, a mezőgazdasági vízkészlet fejlesztése;

– A vidék gazdaságának fejlesztését szolgálják a következők: gazdálkodói csoportok létrehozása, környezetkímélő mezőgazdasági termelési módszerek alkalmazása, alternatív jövedelemszerzést biztosító tevékenységek fejlesztése, mezőgazdasági vállalkozások beruházásának támogatása;

– Emberi erőforrás fejlesztése szakképzés és a SAPARD-program lebonyolításához szükséges technikai segítség révén.

A különböző intézkedések fontossági sorrendje évente változik, az Európai Bizottsággal való egyeztetés függvényében.

Ismerve a támogatások prioritásait, a következőkben meghatározzuk a kedvezményezettek körét. Az intézkedés kedvezményezettjei természetes és jogi személyek: egyéni gazdálkodók, termelői csoportok, jogi személyiséggel rendelkező családi vállalkozások és mezőgazdasági társulások, valamint magántulajdonú gazdasági társaságok. Ezeknek igazolniuk kell, hogy rendelkeznek a projekttel kapcsolatos szakmai tapasztalatokkal, azaz legalább három éve a szakmában dolgoznak és/vagy szakképzési igazolványuk van. Nem jogosultak támogatásra azok, akiknek köztartozásuk van (adóhátralék, társadalombiztosítási befizetések nem teljesítése). A köztartozás-mentességet igazolni kell a helyi pénzügyi szervek által kibocsátott igazolvány segítségével.

Romániában megpályázható területek

Korábbi években akkreditáltak:

1.1. Mező- és halgazdasági termékek feldolgozásának és marketingjének javítása
2.1. Vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása
3.1. Beruházások mezőgazdasági termelőegységekbe
3.4. Alternatív jövedelmek és tevékenységek generálásának fejlesztése és diverzifikációja
4.1. A szakképzés fejlesztése
4.2. Műszaki segítségnyújtás

Az utóbbi hónapokban akkreditáltak:

1.2. Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek minőségbiztosítása és fogyasztóvédelem
3.2. Termelői csoportok létrehozása
3.3. Környezet- és tájvédelem
3.5. Erdészet

A SAPARD-programmal kapcsolatos elvárások

A román illetékes hatóságok bizonyos elvárásokat támasztanak a programmal szemben, melyek közül a legfontosabbak a következők:

– A nem-mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálása;

– Növekszik a szakértelemmel bírók száma a mezőgazdasági és a nem-mezőgazdasági tevékenységet folytatók körében;

– Javul az élelmiszertermékek minősége, nő az élelmiszerbiztonság;

– Nő az uniós minőségi és környezetvédelmi normákat ismerő gazdasági szakemberek száma;

– A gazdasági szereplők elsajátítják a projektek kidolgozásának módszereit, és egyre több pénzügyi forrást tudnak mozgósítani nemzetközi alapokból;

– Megjelennek helyi szinten azok a gazdaságok, melyek a többi magánvállalkozó számára is modellértékűek lehetnek és más jövőbeli vállalkozásokhoz is alapul szolgálnak;

– Lehetőség lesz a helyi adóbevételek növelésére, ami a vidéki infrastrukturális fejlesztést segíti elő, és ezáltal új életminőséget eredményez a térségben.

A SAPARD-program alkalmazásának is vannak dilemmái, mivel ez a nagy mezőgazdasági vállalkozók érdekeit szolgálja, a vidéki lakosság többi része kimarad a támogatásból, jobb esetben közvetve részesülhet belőle.

A romániai SAPARD-programot illetően, a 2005-ös évre vonatkozóan, az év végi statisztikai adatok alapján, a program támogatására elkülönített összegeket teljes mértékben felhasználták. 2003-tól az elemzett időszakig 412 millió euró támogatást nyújtottak a sikeres pályázóknak. A legnagyobb támogatásokat az élelmiszeriparban tevékenykedők kapták. Átlagban ezek értéke 135 millió euró, mely összeg 219 projekt támogatására volt fordítva. A magánszemélyeknek nyújtott támogatások nagy része a feldolgozott mezőgazdasági termékek versenyképességének növelését támogatja. Az összes projekt száma 549, és a megvalósításuk támogatására 53 millió eurót nyújtottak.

Az adatokból kitűnik, hogy a vidéken élők egyre nagyobb számban vették igénybe az uniós támogatásokat, mivel jobban megismerték ezek lényegét és a nyújtott kedvezményeket.

Az előcsatlakozási alapok hatása Székelyföldre

A legelső kiírás a SAPARD 2.1-es intézkedésére vonatkozott, a vidéki infrastruktúra fejlesztését és javítását megcélzó beruházásokat támogatták, a helyi önkormányzatok pályázhattak.

Ugyancsak a 2000–2002-es időszakban hirdettek először pályázatokat az 1.1., a 3.1. és a 3.4. intézkedések keretén belül.

1. táblázat. A 2000–2002-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi Régióra leosztva

EUR

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összesen	1.1.	15 429 865	7 714 933	5 786 199	1 928 733	987 100
Központi régió összesen	1.1.	26 123 559	13 061 780	9 796 335	3 265 445	1 432 392
Románia összesen	1.1.	169 289 875	84 642 633	63 481 974	21 160 658	5 978 197
Székely megyék összesen	2.1.	65 115 349	32 557 675	24 613 402	8 143 558	481 033
Központi régió összesen	2.1.	93 424 208	46 712 104	34 666 240	12 004 124	1 806 831
Románia összesen	2.1.	986 898 995	493 449 498	363 831 935	127 970 246	85 952 806
Székely megyék összesen	3.1.	11 836 744	5 918 372	4 438 779	1 479 593	0
Központi régió összesen	3.1.	26 315 733	13 157 867	9 868 400	3 289 467	1 620 724
Románia összesen	3.1.	175 221 331	89 646 871	67 067 910	23 133 834	6 682 718
Székely megyék összesen	3.4.	1 187 466	593 733	445 300	148 433	0
Központi régió összesen	3.4.	51 952 362	25 976 181	19 482 136	6 494 045	0
Románia összesen	3.4.	152 624 378	77 930 996	58 448 247	19 482 749	0
Székely megyék összesen		93 569 424	46 784 712	35 283 680	11 700 317	1 468 132
Központi régió összesen		197 815 862	98 907 931	73 813 110	25 053 080	4 859 946
Románia összesen		1 484 034 579	745 669 996	552 830 067	191 747 488	98 613 721

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Ebben a kiírásban a Központi Statisztikai Régió 197,8 millió eurót (az országban rendelkezésre álló összegek 13,33%-át) pályázott meg sikeresen, ebből 93,5 millió euró (a régióban megnyert összegek 47,3%-a) jutott Székelyföldnek.

2. táblázat. A 2000–2002-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi Régióra leosztva

%

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összesen	1.1.	59,06%	59,06%	59,06%	59,06%	68,91%
Központi régió összesen	1.1.	15,43%	15,43%	15,43%	15,43%	23,96%
Románia összesen	1.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	2.1.	69,70%	69,70%	71%	67,84%	26,62%
Központi régió összesen	2.1.	9,47%	9,47%	9,53%	9,38%	2,10%
Románia összesen	2.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	3.1.	44,98%	44,98%	44,98%	44,98%	0%
Központi régió összesen	3.1.	15,02%	14,68%	14,71%	14,22%	24,25%
Románia összesen	3.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	3.4.	2,29%	2,29%	2,29%	2,29%	0%

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Központi régió összesen	3.4.	34,04%	33,33%	33,33%	33,33%	0%
Románia összesen	3.4.	100%	100%	100%	100%	0%
Székely megyék összesen		47,30%	47,30%	47,80%	46,70%	30,21%
Központi régió összesen		13,33%	13,26%	13,35%	13,07%	4,93%
Románia összesen		100%	100%	100%	100%	100%

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Megyékre lebontva, Kovászna, Hargita és Maros megyékre 7,27, illetve 18 sikeres pályázat jutott, Székelyföldnek pedig összesen 52 pályázat.

3. táblázat. A 2000–2002-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a székely megyékre lebontva

EUR

Intézkedés		Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Kovászna							
	1.1.	2	2 896 040	1 448 020	1 086 015	362 005	
	2.1.	5	6 953 941	3 476 971	2 607 728	869 243	43 077
Kovászna összes		**7**	**9 849 981**	**4 924 990**	**3 693 743**	**1 231 248**	**43 077**
Hargita							
	1.1.	8	9 592 237	4 796 118	3 597 089	1 199 030	478 199
	2.1.	16	27 754 172	13 877 086	10 574 821	3 471 801	247 973
	3.1.	2	3 939 293	1 969 646	1 477 235	492 412	
	3.4.	1	1 187 466	593 733	445 300	148 433	
Hargita összes		**27**	**42 473 168**	**21 236 584**	**16 094 444**	**5 311 675**	**726 172**
Maros							
	1.1.	5	4 389 287	2 194 644	1 645 983	548 661	508 901
	2.1.	9	13 257 370	6 628 685	4 999 653	1 658 781	189 983
	3.1.	4	7 897 451	3 948 726	2 961 544	987 181	
Maros összes		**18**	**25 544 108**	**12 772 054**	**9 607 180**	**3 194 624**	**698 884**
Székely megyék összesen							
		52	**77 867 257**	**38 933 628**	**29 395 367**	**9 737 546**	**1 468 132**

Forrás: Saját számítások a SAPARD ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

A következő időszakban a 2.1-es intézkedés pályázási lehetőségei már kifutottak, itt a többi intézkedésen, főleg a 3.4-esen volt a hangsúly.

4. táblázat. A 2003–2004-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi régióra leosztva

EUR

Intézkedés/Megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összes	1.1.	17 439 714	8 719 749	6 539 812	2 179 937	8 719 965
Régió összes	1.1.	44 655 480	22 327 632	16 745 724	5 581 908	22 327 848
Országos összes	1.1.	189 177 784	93 373 415	71 512 648	23 837 549	95 804 370
Székely megyék összes	3.1.	2 985 069	1 492 534	754 628	251 543	1 492 534
Régió összes	3.1.	7 307 640	3 653 820	1 740 149	580 050	3 653 820
Országos összes	3.1.	94 087 800	47 043 900	14 320 504	4 773 501	47 043 900
Székely megyék összes	3.4.	4 655 508	2 327 754	1 745 816	581 939	2 327 754
Régió összes	3.4.	15 110 285	7 555 142	5 666 357	1 888 786	7 555 142
Országos összes	3.4.	44 393 716	22 207 657	16 655 743	5 551 914	22 196 859
Székely megyék összes		25 080 292	12 540 037	9 040 255	3 013 418	12 540 254
Régió összes		67 073 405	33 536 594	24 152 230	8 050 743	33 536 811
Országos összes		327 659 299	162 624 972	102 488 894	34 162 965	165 045 128

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Ebben a kiírásban a Központi Statisztikai Régió 67 millió eurót (az országban rendelkezésre álló összegek 20,47%-át) pályázott meg sikeresen, ebből 25 millió euró (a régióban megnyert összegek 37,39%-a) jutott Székelyföldnek.

5. táblázat. A 2003–2004-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi régióra leosztva

%

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék a régióban	1.1.	39,05%	39,05%	39,05%	39,05%	39,05%
Központ régió az országban	1.1.	23,61%	23,91%	23,42%	23,42%	23,31%
Országos összes	1.1.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban	3.1.	40,85%	40,85%	43,37%	43,37%	40,85%
Központi régió az országban	3.1.	7,77%	7,77%	12,15%	12,15%	7,77%
Országos összes	3.1.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban	3.4.	30,81%	30,81%	30,81%	30,81%	30,81%
Központi régió az országban	3.4.	34,04%	34,02%	34,02%	34,02%	34,04%
Országos összes	3.4.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban		37,39%	37,39%	37,43%	37,43%	37,39%
Központi régió az országban		20,47%	20,62%	23,57%	23,57%	20,32%
Országos összes		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Megyékre lebontva, Kovászna, Hargita és Maros megyékre 9,26, illetve 30 sikeres pályázat jutott, Székelyföldnek összesen 65 pályázat.

6. táblázat. A 2003–2004-es években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a székely megyékre lebontva

EUR

	Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Kovászna megye						
1.1. intézkedés	4	5 486 058	2 743 029	2 057 272	685 757	2 743 029
3.1. intézkedés	3	596 437	298 219	223 664	74 555	298 219
3.4. intézkedés	2	236 800	118 400	88 800	29 600	118 400
Összesen	9	6 319 295	3 159 648	2 369 736	789 912	3 159 648
Hargita megye						
1.1. intézkedés	6	7 743 568	3 871 676	2 903 757	967 919	3 871 892
3.1. intézkedés	2	22 072	11 036	8 277	2 759	11 036
3.4. intézkedés	18	2 674 339	1 337 170	1 002 877	334 292	1 337 170
Összesen	26	10 439 979	5 219 881	3 914 911	1 304 970	5 220 098
Maros megye						
1.1. intézkedés	2	4 210 088	2 105 044	1 578 783	526 261	2 105 044
3.1. intézkedés	17	2 366 560	1 183 280	830 085	276 695	1 183 280
3.4. intézkedés	11	1 744 369	872 185	654 138	218 046	872 185
Összesen	30	8 321 017	4 160 509	3 063 006	1 021 002	4 160 509
Székely megyék összesen	*65*	*25 080 292*	*12 540 037*	*9 347 653*	*3 115 884*	*12 540 254*

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Az utóbbi két évben ugyancsak az 1.1., a 3.1. és a 3.4. intézkedésekre lehetett pályázni, de közben Romániában lezajlott a pénzcsere, és az eurós (EUR) elszámolásról áttértek az új lejes (RON) elszámolásra.

7. táblázat. A 2005–2006-os években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi Régióra leosztva

RON

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összes	1.1	38 293 234	19 146 615	14 359 961	4 786 654	19 146 619
Régió összes	1.1	191 900 804	99 475 898	75 664 573	23 811 325	92 424 906
Országos összes	1.1	*1 217 282 167*	*612 142 909*	*460 164 832*	*151 978 077*	*605 139 258*
Székely megyék összes	3.1	31 895 300	17 564 839	13 276 685	4 288 154	13 687 489
Régió összes	3.1	63 671 166	35 373 644	26 857 424	8 516 220	28 823 725
Országos összes	3.1	*852 898 715*	*440 241 373*	*331 379 773*	*108 861 600*	*414 135 385*
Székely megyék összes	3.4	66 660 326	34 947 347	25 223 620	8 270 466	31 070 008
Régió összes	3.4	148 842 586	77 959 344	57 450 258	18 713 832	71 409 444
Országos összes	3.4	*1 097 798 436*	*562 691 028*	*416 562 471*	*137 255 833*	*536 585 453*
Székely megyék összes		136 848 860	71 658 801	52 860 266	17 345 274	63 904 116
Régió összes		404 414 556	212 808 887	159 972 256	51 041 377	192 658 075
Országos összes		3 167 979 318	1 615 075 310	1 208 107 076	398 095 510	1 555 860 096

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Ebben a kiírásban a Központi Statisztikai Régió 404,5 millió RON-t (az országban rendelkezésre álló összegek 12,77%-át) pályázott meg sikeresen, ebből 136,8 millió RON (a régióban megnyert összegek 33,84%-a) jutott Székelyföldnek.

8. táblázat. A 2005–2006-os években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a Központi régióra leosztva

%

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék a régióban	1.1.	19,95%	19,25%	18,98%	20,10%	20,72%
Központi régió az országban	1.1.	15,76%	16,25%	16,44%	15,67%	15,27%
Országos összes	1.1.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban	3.1.	50,09%	49,66%	49,43%	50,35%	47,49%
Központi régió az országban	3.1.	7,47%	8,04%	8,10%	7,82%	6,96%
Országos összes	3.1.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban	3.4.	44,79%	44,83%	43,91%	44,19%	43,51%
Központi régió az országban	3.4.	13,56%	13,85%	13,79%	13,63%	13,31%
Országos összes	3.4.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Székely megyék a régióban		33,84%	33,67%	33,04%	33,98%	33,17%
Központi régió az országban		12,77%	13,18%	13,24%	12,82%	12,38%
Országos összes		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Megyékre lebontva, Kovászna, Hargita és Maros megyékre 23, 44, illetve 36 sikeres pályázat jutott, Székelyföldnek összesen 93 pályázat.

9. táblázat. A 2005–2006-os években SAPARD-támogatást nyert pályázatok a székely megyékre lebontva

RON

	Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Kovászna megye						
1.1. intézkedés	1	7 411 989	3 705 994	2 779 496	926 499	3 705 995
3.1. intézkedés	13	8 662 513	647 342	485 507	161 836	910 644
3.4. intézkedés	9	3 883 321	1 941 660	1 456 245	485 415	1 941 661
Összesen	**23**	**19 957 823**	**6 294 996**	**4 721 247**	**1 573 749**	**6 558 300**
Hargita megye						
1.1. intézkedés	3	11 761 649	5 880 824	4 410 618	1 470 206	5 880 825
3.1. intézkedés	10	11 149 663	6 712 123	5 034 092	1 678 031	4 437 540
3.4. intézkedés	31	20 215 879	10 107 936	7 312 302	2 437 434	10 107 944
Összesen	**44**	**43 127 191**	**22 700 883**	**16 757 012**	**5 585 671**	**20 426 309**

	Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Maros megye						
1.1. intézkedés	7	26 666 065	13 333 031	9 999 773	3 333 258	13 333 034
3.1. intézkedés	15	12 083 124	6 480 279	4 963 265	1 517 014	5 602 845
3.4. intézkedés	14	7 279 387	3 639 693	2 729 770	909 923	3 639 694
Összesen	**36**	**46 028 576**	**23 453 003**	**17 692 808**	**5 760 195**	**22 575 573**
Székely megyék						
Összesen	**93**	**109 113 590**	**52 448 882**	**39 171 067**	**12 919 615**	**49 560 182**

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Egy átlagos (3,55 RON/EUR) árfolyamon elkészített összesítés:

10. táblázat. A Romániában 2006 szeptemberéig SAPARD-támogatást nyert összes pályázat a székely megyékre lebontva

EUR*

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összesen	1.1.	43 656 406	21 828 094	16 371 071	5 457 024	15 100 479
Központi régió összesen	1.1.	124 835 604	63 410 791	47 856 023	15 554 768	49 795 425
Románia összesen	1.1.	701 364 044	350 450 669	264 618 518	87 808 933	272 244 329
Székely megyék összesen	2.1.	65 115 349	32 557 675	24 613 402	8 143 558	481 033
Központi régió összesen	2.1.	93 424 208	46 712 104	34 666 240	12 004 124	1 806 831
Románia összesen	2.1.	986 898 995	493 449 498	363 831 935	127 970 246	85 952 806
Székely megyék összesen	3.1.	23 806 405	12 358 748	8 933 318	2 939 066	5 348 165
Központi régió összesen	3.1.	51 558 913	26 776 094	19 174 021	6 268 452	13 393 903
Románia összesen	3.1.	509 562 290	260 702 425	174 734 829	58 572 575	170 384 472
Székely megyék összesen	3.4.	24 620 531	12 765 810	9 296 361	3 060 081	11 079 869
Központi régió összesen	3.4.	108 990 136	55 491 702	41 331 664	13 654 333	27 670 479
Románia összesen	3.4.	506 257 089	258 643 167	192 445 531	63 698 278	173 347 691
Székely megyék összesen		157 198 691	79 510 327	59 214 151	19 599 728	32 009 546
Központi régió összesen		378 808 861	192 390 691	143 027 947	47 481 676	92 666 637
Románia összesen		2 704 082 419	1 363 245 760	995 630 813	338 050 033	701 929 299

*Miután a régi román pénznemet felváltotta a RON, a támogatásokat ebben a pénznemben utalják, de a változó árfolyamok miatt a táblázat adatai hozzávetőleges 3,55 RON/EUR árfolyamon voltak kiszámolva.

Összességében a Központi Statisztikai Régió 378,8 millió euró támogatáshoz jutott (az országban megpályázható összegek 14%-a), amelyből 157,2 millió euró (a régió támogatásának 41%-a) került Székelyföldre.

11. táblázat. A Romániában 2006 szeptemberéig SAPARD-támogatást nyert összes pályázat a székely megyékre lebontva

%*

Intézkedés / megye		Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Székely megyék összesen	1.1.	34,97%	34,42%	34,21%	35,08%	30,33%
Központi régió összesen	1.1.	17,80%	18,09%	18,08%	17,71%	18,29%
Románia összesen	1.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	2.1.	69,70%	69,70%	71%	67,84%	26,62%
Központi régió összesen	2.1.	9,47%	9,47%	9,53%	9,38%	2,10%
Románia összesen	2.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	3.1.	46,17%	46,16%	46,59%	46,89%	39,93%
Központi régió összesen	3.1.	10,12%	10,27%	10,97%	10,70%	7,86%
Románia összesen	3.1.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen	3.4.	22,59%	23%	22,49%	22,41%	40,04%
Központi régió összesen	3.4.	21,53%	21,45%	21,48%	21,44%	15,96%
Románia összesen	3.4.	100%	100%	100%	100%	100%
Székely megyék összesen		41,50%	41,33%	41,40%	41,28%	34,54%
Központi régió összesen		14,01%	14,11%	14,37%	14,05%	13,20%
Románia összesen		100%	100%	100%	100%	100%

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

*Miután a régi román pénznemet felváltotta a RON, a támogatásokat ebben a pénznemben utalják, de a változó árfolyamok miatt a táblázat adatai hozzávetőleges 3,55 RON/EUR árfolyamon voltak kiszámolva.

Összességében 2006 őszéig Székelyföldön 220 pályázat volt sikeres, ebből Hargita nyerte a legtöbbet (97 pályázat), de Kovásznának is jutott 39, illetve Marosnak 84 sikeres pályázat.

12. táblázat. A Romániában 2006 szeptemberéig SAPARD-támogatást nyert összes pályázat a székely megyékre lebontva

EUR*

Intézkedés		Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Kovászna							
	1.1.	7	10 469 982	5 234 991	3 926 243	1 308 748	3 786 971
	2.1.	5	6 953 941	3 476 971	2 607 728	869 243	43 077
	3.1.	16	3 036 582	480 568	360 426	120 142	554 738
	3.4.	11	1 330 693	665 346	499 010	166 337	665 347
Kovászna összes		**39**	**21 791 198**	**9 857 876**	**7 393 407**	**2 464 469**	**5 050 133**
Hargita							
	1.1.	17	20 648 946	10 324 364	7 743 273	2 581 091	6 006 661
	2.1.	16	27 754 172	13 877 086	10 574 821	3 471 801	247 973
	3.1.	14	7 102 115	3 871 421	2 903 566	967 855	1 261 047
	3.4.	50	9 556 419	4 778 208	3 507 980	1 169 327	4 184 478
Hargita összes		**97**	**65 061 651**	**32 851 080**	**24 729 640**	**8 190 074**	**11 700 159**

Intézkedés		Db	Teljes összeg	SAPARD-program	Helyi közösség hozzájárulása	Állami költségvetésből	Egyéni hozzájárulás
Maros							
	1.1.	14	16 110 943	8 055 471	6 041 603	2 013 868	6 369 729
	2.1.	9	13 257 370	6 628 685	4 999 653	1 658 781	189 983
	3.1.	36	13 667 708	6 957 436	5 189 732	1 691 204	2 761 546
	3.4.	25	3 794 901	1 897 450	1 423 088	474 363	1 897 451
Maros összes		**84**	**46 830 922**	**23 539 042**	**17 654 076**	**5 838 216**	**11 218 709**
Székely megyék							
Összesen		**220**	**133 683 771**	**66 247 999**	**49 777 124**	**16 492 759**	**27 969 001**

Forrás: Saját számítások a SAPARD-ügynökség honlapja alapján, www.sapard.ro

*Miután a régi román pénznemet felváltotta a RON, a támogatásokat ebben a pénznemben utalják, de a változó árfolyamok miatt a táblázat adatai hozzávetőleges 3,55 RON/EUR árfolyamon voltak kiszámolva.

Következtetések

A strukturális alapokból Románia az elkövetkező 7 évben 30 milliárd euró összegű támogatásban részesülhet. A tapasztalat azt mutatja, hogy a csatlakozás utáni első évben az újonnan csatlakozó országoknak a támogatásoknak alig 10%-át sikerül megpályázniuk és lehívniuk. [*Népújság*, 2006] A strukturális alapokra várva a Központi régió központi adatbázisban jelenleg 1992 pályázat található. Ezek közel fele Maros megyét érinti. [*Népújság*, 2006]

Az előcsatlakozási alapok megpályázásánál az első 2 évben Székelyföld nem tartozott a legtöbb pályázatot elnyert régiók közé. Később behozta a lemaradást, és összességében több mint 200 sikeres pályázatot sikerült benyújtani. (Amint az előzőekben említettem, például Hargita megye az országos átlagnak a többszörösét elnyerte.) Több olyan panzió épült, amelyek megfelelnek az EU higiéniai és minőségi normáinak. Több településen elvezették a szennyvizet. Modern állattenyésztő farmok és élelmiszer-feldolgozó üzemek épültek.

Sajnos a túlzott bürokrácia sok személyt elijeszt a pályázástól és nagyon megkeseríti a sikeres pályázók életét a kivitelezés folyamán. Ennek ellenére megtanítja a pályázókat a szabályok betartására[4], és megszoktatja őket az EU-s követelményeknek való megfeleléssel és a hozzájuk való igazodással.

Irodalomjegyzék

1991/69-es, a helyi közigazgatásról szóló törvény

2001/215-ös, a helyi közigazgatásról szóló törvény

Agenția de Dezvoltare Centru, 2006, Raport de activitate pe 2005, Kolozsvár

Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (Vidékfejlesztési és Halászati Kifizetések Ügynöksége), Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – PNADR, (Mezőgazdasági- és Vidékfejlesztési Nemzeti Program – MVNP)

Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (Vidékfejlesztési és Halászati Kifizetések Ügynöksége) honlapja, www.sapard.ro

Benedek Márta: *Székelyföld a XXI. század elején* – 7.1.2. Mezőgazdasági termelés és értékesítés – Székelyföld regionális fejlesztéséért ösztöndíj program, Kisbacon, 2002

Cross-border Economic Co-operation on Present and Future EU borders – Background paper on regional development and regional policy in Romania, Gábor Kolumbán, 2000

Európai Bizottság (Comisia Europeană), 2006, Programul SAPARD ROMÂNIA ACTUALIZAREA EVALUĂRII INTERMEDIAREA PROGRAMULUI SPECIAL DE PREADERARE PENTRU AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2000 – 2005, zárójelentés

Fodor Ferenc: *România mezőgazdasága a piacgazdaságra való áttérés időszakában*

Green Paper – Regional Development Policy in Romania, The Government of Romania and the European Commission, PHARE Program, Bucharest, 1997.

Hargita Megye Tanácsa,1996, Hargita Megye Fejlesztési Stratégiája

Hargita Megye Tanácsa, 2002, Hargita megye középtávú stratégiai fejlesztési terve 2002-2013, Pro Professione tanácsadó és szolgáltató KHT, Budapest

Infoeuropa Központ honlapja, http://www.infoeuropa.ro/

INS - Institutul Național de Statistică (Nemzet Statisztikai Intézet), 2006, Anuarul Statistic al României

INS - Institutul Național de Statistică (Nemzet Statisztikai Intézet), 2005a, România în cifre

INS - Institutul Național de Statistică (Nemzet Statisztikai Intézet), 2005b, Anuarul Statistic al României, serii de timp 1990-2004

INS = Institutul Național de Statistică (Nemzet Statisztikai Intézet), 2002, Anuarul Statistic al României, Serii de timp 1990-2001

INS = Institutul Național de Statistică (Nemzet Statisztikai Intézet), 2001, Anuarul Statistic al României, Serii de timp 1990-1999

Egyéb statisztikai évkönyvek, valamint a Nemzet Statisztikai Intézet (Institutul Național de statistică) országos hivatalának és megyei kirendeltségeinek honlapjai (www.insse.ro/, www.mures.insse.ro/, www.harghita.insse.ro/, www.covasna.insse.ro/)

Központi Makrórégió Fejlesztési Ügynöksége honlapja – www.adrcentru.ro

Központi Makrórégió Fejlesztési Ügynöksége, 1999, 2002, A Központi Makrorégió Fejlesztési Stratégiája

Központi és megyei napilapok és honlapjaik (www.maszol.ro, www.hhrf.org/erdelyinaplo, www.hhrf.org/nepujsag/, www.hhrf.org/hargitanepe, www.3szek.ro)

Mátéffy Mária, 2006, SAPARD körkép, Hargita Megye Önkormányzata, Csíkszereda

Megyei Szociális és Gazdaság-fejlesztési Program, Románia Kormánya – Közigazgatási Minisztérium – Hargita Megye Prefektusi Hivatala, 2003

Megyei Önkormányzatok fejlesztési stratégiái és honlapjai (www.cjmures.ro, www.cchr.ro, www.covasna.info.ro)

Megyei Kormánymegbízotti Hivatalok (Prefektúrák) honlapjai (www.prefecturams.ro, www.prefecturahr.ro, www.prefecturacv.ro/)

Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale (a Mező- és Erdőgazdálkodási és Vidékfejlesztési Minisztérium) honlapja, http://www.maap.ro/

Ministerul Integrării Europene (az Európai Integrációs Minisztérium) honlapja, http://www.mie.ro/

Regional Discrepancies in Romania, 1990-1994, Ramboll – Consulting Company, PHARE Program – Regional Development Policies, Bucharest, July 1996

Réti Tamás (szerk.), 2004, *Közeledő régiók a Kárpát-medencében*. Dél-Szlovákia, Erdély és a Vajdaság gazdasági átalakulása, Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, Budapest

RMDSZ Ügyvezető Elnöksége Önkormányzatokért felelős főosztálya által összeállított, a helyi közigazgatásról szóló kiadvány, 2002

Sánduly Edit – Szabó Árpád, 2004, *Helyzetkép Székelyföld gazdasági- társadalmi állapotáról évezredünk elején* [in:Réti, 2004]

SAPARD REVIEW, 2005, IMPACT ANALYSIS OF THE AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT in Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Poland and Romania, EUROPEAN INSTITUTE FOUNDATION, Sofia

Vincze Mária, 2003, *REGIONAL COMPETITIVENESS IN ROMANIA*, Babeș-Bolyai University, Faculty of Economic Sciences, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca

Vincze Mária, 2002, *Vidéki helyzetelemzés – Kászoni esettanulmány*, Hargita Kiadóhivatal, Csíkszereda

Vincze Mária, 2000, *Régió és vidékfejlesztés, elmélet és gyakorlat*, Presa Universitară Clujeană